

Σας καλημερίζω εκ μέρους του ΥΠΠΟΑ στη σημερινή ημερίδα για τις εμφανείς και αφανείς ενισχύσεις των μνημείων.

Θα προσεγγίσω το θέμα αναφερόμενη στους αφανείς συντελεστές των εργασιών της αναστήλωσης, που με γνώση, αφοσίωση, πάθος και μεράκι επιτελούν ένα έργο επίπονο και σημαντικό, για το οποίο τους συγχαίρω θερμά και τους εύχομαι να έχουν πάντα το ίδιο κέφι να συμβάλλουν στη διάσωση των μνημείων, την αναβίωση των και να τα καθιστούν αναγνώσιμα στους ανθρώπους, ευαισθητοποιώντας τους στα θέματα διατήρησης και ανάδειξης της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Εξάλλου, η διάσωση ενός μνημείου, το οποίο αποτελεί φορέα ιστορικής μνήμης, συντελεί και συμβάλλει στην αειφορία του πλανήτη μας.

Η έννοια της αειφορίας μπορεί να προέρχεται από τη δασολογική ορολογία, ωστόσο εάν διαβάσουμε την ακόλουθη φράση του Χ. Φον Κάρλοβιτς, που πρώτος χρησιμοποίησε την έκφραση αειφόρος το 1713 και είπε: «Η τέχνη, η επιστήμη και το καθεστώς αυτής της χώρας βασίζεται στη δυνατότητα διατήρησης και ανάπτυξης του ξυλώδους κεφαλαίου με τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτευχθεί μια σταθερή, μόνιμη και αειφορική εκμετάλλευσή του, διότι αυτό είναι μια απαραίτητη προϋπόθεση χωρίς την οποία δεν μπορεί η χώρα να υπάρξει» και βάλουμε τη λέξη μνημειακού πλούτου, δηλαδή «η τέχνη, η επιστήμη και το καθεστώς αυτής της χώρας βασίζεται στη δυνατότητα διατήρησης και ανάπτυξης του μνημειακού πλούτου με τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτευχθεί μια σταθερή, μόνιμη και αειφορική εκμετάλλευσή του, διότι αυτό είναι μια απαραίτητη προϋπόθεση, χωρίς την οποία δεν μπορεί η χώρα να υπάρξει», τότε συνειδητοποιεί κανείς τη σημασία της διατήρησης του μνημειακού της πλούτου ως εργαλείου για την επίτευξη της αειφόρου και βιώσιμης ανάπτυξης, στα πλαίσια του συνόλου του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος του ανθρώπου.

Είναι προφανές ότι η επίτευξη της αειφορίας στον αστικό χώρο έχει έντονα κοινωνική διάσταση.

Η διάσωση των ιστορικών κελυφών, ως ένα βαθμό διασφαλίζεται από τη λελογισμένη επανάχρησή τους, σ' ένα περιβάλλον περιβαλλοντικά βιώσιμο και αποδεκτό από τον χρήστη, τον οποίο τα καθημερινά προβλήματα δεν θα εξωθήσουν να αναζητήσει καλύτερες συνθήκες ζωής αλλού.

Τα έργα των προηγούμενων γενεών εξάλλου, που συγκροτούν την πολιτιστική κληρονομιά, είναι σαφώς μη ανανεώσιμα και απαιτούν διαφύλαξη.

Πέραν όμως της διαπιστωμένης αναγκαιότητας της διατήρησης μνημειακού μας πλούτου, ερχόμαστε καθημερινά αντιμέτωποι με τα πρακτικά προβλήματα που αφορούν στη συντήρηση και ανάδειξή των.

Ο σεισμός για παράδειγμα, φυσικό φαινόμενο πολύ συχνό στον ελλαδικό χώρο, έχει ιδιαίτερες επιπτώσεις στα μνημεία, καθώς επιβαρύνει την κατάσταση ενός κελύφους ήδη βεβαρυσμένου από το χρόνο και όχι μόνο.

Οι μελετητές του μνημείου που έχουν την ευθύνη της διαχείρισής του, έχουν να αντιμετωπίσουν αφενός μεν την ανάγκη απαλοιφής του κινδύνου για τους διερχομένους, τους τυχόν χρήστες, τους επισκέπτες του μνημείου και αφετέρου της διαφύλαξης της ακεραιότητάς του.

Η επέμβαση λοιπόν που απαιτείται πρέπει να δικαιολογείται από την ανάγκη για την προστασία του απέναντι στη φθορά του χρόνου ή των φυσικών φαινομένων, τις νεωτερικές επεμβάσεις, που αλλοιώνουν την αρχιτεκτονική τυπολογία του, αλλά και την ανάδειξή του, τη διδακτική παρουσία του, την αναγνωσιμότητά το, και τέλος την εξυπηρέτηση μιας νέας χρήσης του, συμβατής με το χαρακτήρα και τις δυνατότητες της φέρουσας ικανότητάς του.

Οι διεθνείς αρχές της προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς καθορίζουν τον τρόπο προσέγγισης των μνημείων αναφορικά με τη συντήρηση, την ενίσχυση και την αποκατάστασή των.

Η Ελληνική Νομοθεσία, απόλυτα συμβατή με αυτές, όπως έχουν αποτυπωθεί με τη Χάρτα της Βενετίας (1964), τη διακήρυξη του Άμστερνταμ, τη Σύμβαση της Γρανάδας, τη συνθήκη των Παρισίων, και, τα διεθνή Συμπόσια, αλλά και τις διεθνείς πρακτικές και την εμπειρία – καλή ή κακή – που αποκομίζουμε στο διάβα του χρόνου, εκφράζεται κυρίως με το Νόμο «για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς», που αποτελεί και την κωδικοποίηση των Νόμων που στοχεύουν στην προστασία των μνημείων.

Ωστόσο, ο τρόπος προσέγγισης του μνημείου, για την αποκατάστασή του, είναι καθοριστικός, τόσο για τη μετέπειτα ζωή του, όσο και την περιφρούρηση της αυθεντικότητάς του.

Οι επεμβάσεις σ' αυτό δεν πρέπει να στοχεύουν στον αποκλεισμό βλαβών στο μέλλον, και κυρίως αναφέρομαι στις βλάβες από σεισμό ή άλλα φυσικά φαινόμενα. Το μνημείο αν είναι πληγωμένο από το σεισμό, πρέπει να το επαναφέρουμε στην προ του σεισμού κατάσταση ισορροπίας του.

Οι σύγχρονες επεμβάσεις να είναι αναστρέψιμες και διακριτές, χωρίς να είναι εις βάρος της συνολική αισθητικής εικόνας του. Καμία σκηνογραφική προσπάθεια δεν είναι επιτρεπτή, καθώς η ενίσχυση ή η συμπλήρωση ενός μνημείου πρέπει να αναφέρεται στην αρχική μορφή του κτιρίου, με την ειλικρινή αποδοχή της αναγκαίας σημερινής επέμβασης σε αυτό, για την στήριξή του και γιατί όχι, την ενδυνάμωση της αναγνωσιμότητάς του, εφόσον φυσικά έχουν μελετηθεί σε βάθος οι αρχιτεκτονικοί κανόνες και η μορφολογία της αρχικής κατασκευής του.

Χαιρετίζω λοιπόν τη σημερινή ημερίδα και είμαι σίγουρη ότι τα αποτελέσματά της θα συμβάλουν αποτελεσματικά στην προσπάθεια όλων μας στην κατεύθυνση της διατήρησης και ανάπτυξης της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.